

ki bi osnoval Slovensko deželno učiteljsko društvo.

Ta odsek je imel 30. aprila svoj seštanek, na katerem so se pretresla tozadevna pravila in storil sklep, predložiti ta pravila takoj namestništvu v potrditev. Šele po registraciji se bo vršil ustanovni shod, ki bi naj veljal na ta način tudi že kot prvi občni zbor nove organizacije.

Podpisani sem prejel en izvod po odseku sprejetih in namestništvu doposlanih pravil na dom, ker se nisem mogel sestanka udeležiti.

Pravila so taka, da sem prisiljen reagirati nanja javno v našem glasilu. Izjavljam takoj, da smatram vso akcijo za pogrešno toliko v formalnem, kolikor v materialnem oziru.

V formalnem oziru vidim v takem postopanju odseka, postaviti ustanovni shod pred fait accompli, nekaj oligarhičen oktroa. Če bi bil odsekovemu postopanju res ta namen merodajen, potem je to vsega obžalovanja vreden slučaj, toliko bolj, ker je izključeno, da bi se mogel posrečiti, ter je zato kar najbolj priprave, da zmanjša med učitelstvom ugodno razpoloženje. Če pa odsek tega namerano ni imel — kar na vsak način rajši verujem — potem kratkotalno ne razumem, zakaj se ni počakalo s predložitvijo namestništvu, dokler ne izgovori ustanovni shod zadnje in definitivne besede. Šele po tej besedi bi bila pravila zrela za registracijo. Le en odgovor imam na to uganke: odsek je menda mislil, da so pravila pač že tako primerna, da jim ustanovni shod ne more odreči v polnem obsegu svoje sankcije. Toda, če je mislil tako, je mislil napačno. Že prej omenjeni goriški sestanek vsega slovenskega učiteljstva bi bil članje odseka lahko poučil, da se mnenja v tem pogledu jako križajo in da bo mogoče le po vsestranskem preudarku dospeti do zaželjenega uspeha. Toliko v formalnem oziru.

Kar se pa tiče stvarnih ozirov, je treba ta pravila kratkotalno odkloniti, in to iz enostavnega razloga, ker hočejo ustvariti nekaj, česar ne rabimo: organizacijo, ki bi stala zraven dosedanjih, namesto da bi jim bila nadrejena. V zmislu pravil se ima namreč osnovati »Slovensko deželno učiteljsko društvo« za pokneženo grofijo Goriško - Gradiščansko. Torej društvo in ne Zveza. Za to novo organizacijo bo treba, če hočemo, da bo vršila svojo nalogo, razviti obširno agitacijo in propagando med učitelstvom. To imenujem neekonomsko trošenje energij, ki nas ne privede do smotra. Društvo bi glasom pravil lahko začelo svoje delovanje, ko ima vsaj 25 pravih družtvenikov. Rad bi vedel, čemu rabimo tako društvo? Čigave interese naj zastopa društvo s 25 člani? Vem, da je s to določbo pripuščena le eventualna možnost, toda deželnega društva s 25 člani ne rabimo in zato je čisto neopravičeno določiti v pravilih tako nepotrebno možnost. Ne le, da nam ne more služiti društvo s 25 člani, tudi društvo s 50, 100 in celo 150 člani ne odgovarja našim potrebam. Mi rabimo Zveze že obstoječih društev in nič drugega. Goriško učiteljsko je itak že skoraj polnoštevilno organizirano; čemu ustanavljati novo organizacijo, za katero bi bilo treba člane šele nabirati in na katero bi obstoječa društva ne imela nikakega vpliva. Zveza bi lahko govorila v imenu vsega goriškega učiteljstva takoj po ustanovitvi, ne da bi bilo treba porabiti za to najmanjše propagandne sile, česar se o nameravanem društvu ne more trditi. Za tako društvo bi bilo treba dolgotrajne agitacije, ki pa — in to lahko kategorično trdim — ne bi privedla društvo nikdar do one moči, ki bi jo imela Zveza že prvi dan svojega obstoja. Tako društvo ne more imeti one privlačne sile kakor Zveza, ker je vplivu posameznikov mnogo težje pristopno. Direktivo društvenemu delovanju bi dajal v zmislu pravil edino vsakoletni občni zbor. Možnost vplivanja je tedaj minimalna. Kdo se bo neki ogreval za tako korporacijo, ki se mu morda lahko razvije pred oči v klikovstvo prve vrste? Kako je to vse drugače pri Zvezi! Vsako društvo je zastopano po svojih delegatih, zato je mogoče vsakemu članu vplivati na delovanje Zveze in to večkrat na leto in blizu njegovega doma. Okrajna društva bi informirala člane o Zvezinem delovanju, okrajna društva bi vplivala na Zvezo v svojih zborovanjih. Zvezin aparat lahko funkcioniira najboljšje, ne da bi bilo potreba trošiti za to po nepotrebnem sil in energij, ki bi se dale uporabiti drugje mnogo plodonosneje. Rabimo torej Zveze, ker društvo nam ne more služiti.

Pa delokrog te Zveze? Odsek je čisto samovoljno določil društvo samo za Goriško-Gradiščansko. Že po pravilih samih je izključena vsaka druga možnost. Niti toliko liberalna niso, da bi pustila to vprašanje odprto in dala občnemu zboru pravico, da se izjavi glede tega. In vendar vem pozitivno, da je med tržaškimi in istrskimi slovenskimi tovariši mnogo razpoloženja za primorsko Zvezo slo-

venskih učiteljev. Pri najboljši volji ne vidim vzroka, zakaj ne bi smeli imeti primorski slovenski učitelji svoje Zveze? Ovire ne vidim nikake, pač pa mnogo prednosti take Zveze. Razlogi, ki smo jih slišali v Gorici proti taki Zvezi, so le minimalne važnosti.

Različni šolski zakoni treh primorskih dežel vendar ne morejo na nikak način ovirati rednega Zvezinega delovanja. Tudi različne političke razmere ne pridejo z ozirom na Zvezo v poštev. Ni ga razloga, ki bi bil tehten dovolj, da bi se mogel zaradi njega odreči svoji primorski centrali, v kateri bodi mesta, narkar tudi hrvatskim kolegom, če se izvajo pripravljanim v to, kar je pa momentano le bolj teoretsko važno. Praktično hitro izvršljiva je za sedaj le Zveza primorskih slovenskih učiteljskih društev.

Žareče železo je treba prijeti s kleščami, ne z rokavico!

Iz društvenih poročil, priobčenih v zadnjem »Učit. Tov.«, je razvidno, da so nekoja društva sicer hvalevredno sklenila, naj zahtevajo šolska vodstva od davkarjev slovenske izplačilne pole ter naj vračajo samonemške Zahlungsliste, ali naj se Zahlungsliste izpolnjujejo slovensko, a šolska vodstva naj zahtevajo vsak mesec slovenske tiskovine. Ti sklepi dokazujejo sicer zavednost slovenskega učiteljstva, toda način ravnanja, kako ohraniti svoje dosedanje individualne, oziroma jezikovne pravice, je docela zgrešen ter ne more voditi do nobenega znatnega uspeha. Šolsko vodstvo ni upravičeno vračati samo od sebe nobenih Zahlungslist ter ne more zahtevati slovenskih izplačilnih imenikov; zakaj ono ni oseba, temveč urad, ampak vsaka učna oseba se naj s šolskim vodjem vred osebno podpiše na izjavo, s kojo se vračajo davčnemu uradu Zahlungsliste potom šolskega vodstva, oziroma tudi naravnost prek njega. To dejanje pa bo imelo le trenutni uspeh, ako se obenem ne vložijo ugovor proti deželnemu šolskemu svetu na naučno ministrstvo in na finančno ministrstvo, kakor je v zadnjem drugem članku obrazloženo. Po preteku 60 dni postaneta odloka deželnega šolskega sveta in finančnega deželnega ravnateljstva pravomočna, naj se potem vračajo Zahlungsliste, kolikor hočejo, se ne doseže ničesar, k večjemu, da se nam ne bo več plača izplačevala. Edini pravi način je, ugovarjati in doseči razveljavljenje odloka deželnega šolskega sveta in finančnega deželnega ravnateljstva ter obenem vračati Zahlungsliste in pisati navadne pobotnice v slovenskem jeziku.

Tudi spomenica, ki jo je vložilo učiteljsvo v Dobju na finančno ministrstvo, še preden je zvedelo za ukaz finančnega deželnega ravnateljstva z dne 2. aprila 1914, št. 647/VI., ni docela primerna. S tem ukazom se je ukazal davčnim uradom nov način izplačevanja naše plače, zato se naj vložijo proti njemu ugovori na finančno ministrstvo, in sicer ni neobhodno potrebno v 30 dneh (ta rok velja samo za ugovore proti pristojbini) temveč, ker je to upravna zadeva, v 60 dneh. Na spomenico se ni dolžno ozirati niti ministrstvo, niti upravno sodišče, o ugovoru pa morajo razpravljati inštančnim putem v smislu zakona, zaradi upravnega sodišča je torej neobhodno potrebno, da obhodi ugovor inštančno ministrstvo.

Obenem z ugovori se naj obvesti davčni urad po šolskem vodstvu, kakor se je to izvršilo v Dobju, rekoč:

»C. kr. davčnemu uradu v Kozju se naznanja, da je tukajšnje učiteljsvo vložilo pri c. kr. naučnem ministrstvu ugovor proti odloku c. kr. deželnega šolskega sveta štajerskega z dne 22. aprila 1914, št. 3⁸⁸⁴⁸/14, oziroma proti odloku c. kr. finančnega deželnega ravnateljstva z dne 2. aprila 1914, št. 647/VI., in tudi spomenico na finančno ministrstvo zaradi njegovega tozadevnega odobrenja z dne 10. februarja 1914, št. 3514 iz 1913, zaradi česa izpodbijana odloka ne postaneta pravomočna, vsled česar bomo dotlej, da se zadeva pravnoveljavno ne dožene, dobivali svojo plačo še na podlagi dosedanjih izplačilnih knjižic in dosedanjih kolkovanih pobotnic.

Sem doposlane izplačilne knjižice se torej tja vračajo s prošnjo, naj se blagovoliijo še nadalje uporabljati. — Šolsko vodstvo v Dobju, dne 17. maja 1914.

Tako vlogo je šolsko vodstvo upravičeno vložiti; ker ni ugovarjajočega, tudi ni individualnega, temveč zgolj informativnega (obveščujočega) značaja.

Primimo torej žareče železo, ki so ga vrgli nepremišljeno med nas, z železnimi kleščami, a ne z rokavico!

R. K.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz vodstva Zaveze.

S IV. vodstvene seje upravne dobe 1913/1914 (8. februarja 1914).

1. Resolucija, sprejeta na božični seji upravnega odbora, tičoč se »Sežanskega učiteljskega društva«, se je objavila v stanovskem glasilu, poslala pa se je s potrebnim komentarjem tudi omenjenemu društvu.

2. Uredništvo »Narodnega Lista« nam je poslalo potom deželne štajerske učiteljske Zveze v zadevi nepriobčenih naših obvestil opravičbo. List sploh ne sprejema obširnejših dopisov in naznanil, ki so bili priobčeni že v drugih listih, in sicer samo zato ne, ker ne razpolaga z večjim prostorom. Odgovor se je vzel na znanje.

3. C. kr. policijskemu ravnateljstvu v Ljubljani se je odposlal popolen imenik članov upravnega odbora Zaveze.

4. Okrožnica za asanacijo Zavezinih listov se je odposlala vsem včlanjenim društvom.

5. Vsa Zavezina društva so prejela okrožnico, v kateri se opozarjajo, da naj se zborna posvetuje, katera aktualna vprašanja naj se postavi na dnevni red letošnje glavne skupščine.

6. Na c. kr. ministrstvo za javna dela na Dunaju se je odposlala prošnja in spomenica, da se uvrsti učiteljsvo c. kr. rudniške deške in dekliske šole v Idriji v službeno pragmatiko za državne uradnike, oziroma da pride to učiteljsvo vsaj v okvir službene pragmatike za državno učiteljsvo od XI. do VIII. činovnega razreda. Prošnjo je sestavil in spomenico preskrbel tovariš E. Gangl. Za to pravilno in utemeljeno zahtevo so se zavzemali po naši Zavezi naprošeni: Zveza slovenskega učiteljstva v Avstriji (po predsedniku Hajnemu), uradniško društvo na Dunaju, državnozborna klubla Mladučehov (po posl. dr. VI. Ravniharju) in socialno demokratskih poslancev (po poslancau Glöcklu). V tej zadevi je bila naša prošnja popolnoma uslišana.

Da je bila krivična pritožba kranjskega deželnega šolskega sveta glede volitve učiteljev-veščakov v ljubljanski mestni šolski svet v naučnem ministrstvu odbita, je istotako zasluga intervencije državnega poslanca dr. VI. Ravniharja. Ob tej priliki se je poslala po vodstvu Zaveze ljubljanskemu državnemu poslancu za njegovo naklonjenost do naprednega učiteljstva pismena zahvala.

7. »Sežanskemu učiteljskemu društvu« se je sporočilo, da ni Zaveza v nikaki dotiki z dnevnikom »Dan«, z »Učiteljsko tiskarno« pa samo toliko, da se tiskajo njeni listi v tej tiskarni za plačilo.

8. V Lipskem se vrši letošnje poletje mednarodna razstava pedagoških listov vsega sveta. Tja se je poslala po ena številka letošnjega letnika od vseh treh Zavezinih listov.

9. Spis »Sosedov god v Mošnjah«, igra v verzih, se ni mogel potrditi kot četrti zvezek »Jan Legove knjižnice«, ker za mladino ni prikladen.

10. Dr. H. Thuma, odvetnik v Gorici, nas je pismeno obvestil, da je njemu poslana jubilejska brošura »Spominski list« Zavezi na razpolago le tedaj, če se mu povrnejo poštni stroški. Po sprejemu poštnih spremnic in znakm v vrednosti 88 vinarjev je bila knjiga vrnjena.

11. Upravniku Fr. Maroltu se je izročil dekret o upravnistvu »Učiteljskega Tovariša« in o prevzemu inšeratnega dela tega lista.

12. Vsa Zavezina društva so dobila načrt novega poslovnika Zaveze.

13. »Slovensko učiteljsko društvo za Istro« je poslalo poročilo v svojem delovanju. Glede vprašanja učiteljskih plač je društvo v vednem stiku z istrskimi hrvaškimi in italijanskimi učitelstvom. To društvo je v zadnjem času izvojevalo znamenit uspeh, ker so se odpravile krivice, ki so se godile istrskemu učiteljstvu v občinskih zastopih. Izraža nado, da se bodo Hrvati letos zopet priklopili naši Zavezi.

14. Resolucije, sprejete na občnem zboru »Kozjanskega učiteljskega društva«, tičoč se državljskih pravic in osnovnega zakona, se odstopijo v končno rešitev upravnemu odboru.

15. Ugodno se rešita dve prošnji za brezplačno pošiljanje »Popotnika« in »Zvončka«. Prav tako se dovoli »Zvonček« v zameno s »Slov. Branikom«.

S V. vodstvene seje upravne dobe 1913/14 (19. aprila 1914).

1. Vse včlanjene deželne učiteljske Zveze so dobile navodilo, kako naj postopajo ob regulaciji učiteljskih plač.

2. Odboru »Deželnega slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani« se je

odposlal dopis glede sklicanja sestanka učiteljskih zastopnikov v okrajnih šolskih svetih. Sestanek, ki so se ga udeležili poleg zastopnikov tudi vsi povabljeni deželni poslanci E. Gangl, J. Reisner in dr. V. Ravnihar, se je vršil v Ljubljani dne 8. aprila.

3. Priziv glede znane krivične prepovedi c. kr. deželnega šolskega sveta v Gradcu, da se ne sme uvesti K. Widrovo »Moje prvo berilo« v vranski in gornjegrajski šolski okraj, se je odposlal na c. kr. ministrstvo za uk in bogočestje.

4. Nova pravila Zaveze so se odposlala c. kr. notranjemu ministrstvu z vsemi zahtevanimi prepisi in prilogami v odobrenje.

5. Učiteljski kongres za šolsko reformo se je prestavil na poznejši ugodnejši čas.

6. Odboru »Učiteljske tiskarne« se nujno nasvetuje, naj se ustanovi za list »Dan« poseben konsorcij. V stanovskem glasilu se je objavila »Izjava« da nima Zaveza z listom »Dan« prav nobenega stika.

7. Vodstvo »Družbe sv. Cirila in Metoda« je prejelo od Zaveze vlogo, v kateri se družbeni odbor pozivlje, naj se pri oddaji učiteljskih službenih mest ozira v prvi vrsti na prosilce, ki so člani naših organizacij.

8. O velikonočnih počitnicah je zborovala »Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem«. Zborovalce je Zavezin predsednik v imenu vodstva brzojavno pozdravil.

9. »Poslano« in druge take objave v »Učiteljskem Tovarišu«, pri katerih odklanja odgovorni urednik odgovornost, se smatrajo za plačljive inserate.

10. Uredništvo hrvatskega mladinskega lista »Milodarke« je naprosilo vodstvo Zaveze, da naj mu pošilja v zamejnih »Zvonček«. Prošnjo se je ugodilo.

S VI. vodstvene seje upravne dobe 1913/14 (4. maja 1914).

1. »Zveza slovenskega učiteljstva v Avstriji« javlja, da je Zvezino glavno zborovanje letos v Levovu dne 24. julija t. l. V dopisu se izreka tudi želja, da naj se pošlje Zvezi čimprej vse gradivo, k znanemu B. Skalovemu referatu »Učiteljska državljanska svoboda in svoboda prepričanja«. Gradivo naj se sestavi po doposlanih vprašalnih polah. Z ozirom na to se sklene, da se poroča Zvezi, da tega ni mogoče dovršiti in odposlati do določenega časa. Pač pa se objavi prevod vprašalnih pol v »Učiteljskem Tovarišu«; izbrano gradivo pa se odpošlje na prihodnje Zvezino zborovanje, ki se vrši l. 1915 v Pragi ob Husovi slavnosti, kakor je prvotno to želela češka učiteljska Zveza.

2. »Učiteljsko društvo za Trst in okolico v Trstu« odgovarja s posebnim dopisom a) na okrožnico Zaveze glede splošne regulacije učiteljskih plač, b) o načrtu poslovnega reda Zaveze in c) o asanaciji Zavezinih listov

3. Vabilu nekega jugoslovanskega društva se vodstvo Zaveze iz gotovih ozirov ni odzvalo.

4. Zavarovalnici »Prva češka na življenje« v Pragi in »Erster allgemeiner Beamten-Verein« na Dunaju sta poslali Zavezi obširne pogoje, po katerih bi lahko dobivala Zaveza v ponudbi določene odstotke za učiteljske zavarovance. Sklene se, da naj člani Zavezinega vodstva obe ponudbi dobro prouče, po natančnem pozvedovanju pa naj se stavijo upravnemu odboru konkretni predlogi.

5. Vsa v Zavezi včlanjena društva so dobila potom okrožnice poziv, naj odpošljejo Zavezinemu vodstvu imenik vsega

Razširjena po vsem svetu, rpl narodih vseh jezikov in dežel je že 23 let Kathreinerjeva Kneippova sladna kava.

Štilloni rodbin pišo Kathreinerjevo kot vzdrževalno pijačo za zdravje in malico.

Kaj bi li moglo bolje prižati za dobro kakovost, fin okus in cenost tega najboljšega kavi-nega nadomestka in dodatka?